

BARCELONA FOTÒGRAFES

exposició — 06.03 — 06.06

Plaça Comercial,
davant d'El Born CCM
barcelona.cat/expofotografes

 Ajuntament de
Barcelona

Rosa Szűcs del Olmo, La mare fotògrafa, c. 1960. MNAC. Dipòsit del Arxivat de Catalunya de Catalunya. © Laura o els seus hereus

*Organitzada per l'Ajuntament de Barcelona en el marc de la celebració del
8 de març, Dia Internacional de les Dones*

BARCELONA FOTÒGRAFES

Un relat sobre la imatge moderna de Barcelona a través de la mirada de les dones fotògrafes, sovint oblidades al llarg de la història

-Del 6 de març al 6 de juny-

#BCNfotografes

» L'exposició "Barcelona fotògrafes" s'emmarca dins els actes de celebració del 8 de març impulsats per la regidoria de Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona, i vol posar en relleu i reivindicar el paper, sovint poc reconegut, que les dones han tingut en la història de la fotografia de la ciutat.

» Les 70 fotografies exposades mostren una crònica visual de la ciutat a través de la mirada de 21 fotògrafes, que van situar Barcelona en el centre de les seves obres de creació, i van construir així un relat i un imaginari feminista de la ciutat.

» La mostra, amb Isabel Segura com a curadora, es podrà visitar del 6 de març al 6 de juny de 2021, a davant d'El Born Centre de Cultura i Memòria, en una instal·lació exterior i d'accés lliure. L'exposició serà itinerant i es podrà veure als districtes de la ciutat, començant per Sants-Montjuïc.

» "Barcelona fotògrafes" també es podrà visitar virtualment al web: barcelona.cat/expofotografes

L'Ajuntament de Barcelona presenta l'exposició "Barcelona fotògrafes", una mostra emmarcada dins els actes de celebració del Dia Internacional de les Dones, impulsats per la regidoria de Feminismes i LGTBI, que vol reivindicar el paper d'unes dones que van ser pioneres en el món de la fotografia i van obrir el camí a una nova generació de fotògrafes que avancen amb força.

Aquesta força és la que simbolitza l'onada feminista que dona imatge a la campanya municipal del 8 de març. Una gran onada que representa la força reivindicativa de totes les dones que van lluitar per un futur sense obstacles pel sol fet de ser dones i lliure d'assetjament, de discriminació i de violència.

La mostra reuneix per primera vegada l'obra de 21 autores que van situar Barcelona en el centre de les seves obres de creació, i van construir així un relat visual amb mirada feminista.

A través de 70 fotografies compreses entre la dècada dels anys trenta i principis dels noranta, l'exposició presenta i reconstrueix la història moderna de la ciutat, posant-la en relació amb la mirada de les dones fotògrafes i explorant la narrativa urbana.

"Barcelona fotògrafes" s'inaugura el 6 de març i s'instal·larà a la plaça Comercial fins al 6 de juny. Ubicada a l'exterior d'El Born Centre de Cultura i Memòria, oferirà accés lliure. A més, l'exposició itinerarà al llarg del 2021 per diferents espais dels districtes de la ciutat, començant per Sants-Montjuïc.

La mostra té com a punt de partida el llibre del mateix nom co-editat per La Fàbrica i l'Ajuntament de Barcelona l'any 2020. Amb edició i textos d'Isabel Segura, *Barcelona. Fotògrafes/Fotógrafas* és el primer llibre que reconstrueix la història de la ciutat a través de la mirada de les dones fotògrafes, les d'aquí i les que van venir de fora, perquè també en siguin protagonistes quan s'explica la ciutat a través de les imatges.

L'exposició presenta imatges de les fotògrafes següents: Pilar Aymerich, Consuelo Bautista, Joana Biarnés, Anna Boyé, Milagros Caturla Soriano, Colita, Silvia T. Colmenero, Carme Garcia Padrosa, Kati Horna, Dora Maar, Rosario Martínez Rochina, Anna Maria Martínez Sagi, Margaret Michaelis,

Marta Povo, Guillermina Puig, Marta Sentís, Rosa Szücs del Olmo, Gerda Taro, Anna Turbau, Montserrat Vidal i Barraquer i Pilar Villarrazo.

“Barcelona fotògrafes” ha estat possible gràcies a la col·laboració i el suport de la Regidoria de Feminismes i LGTBI, la Regidoria de Memòria Democràtica, El Born Centre de Cultura i Memòria, el Districte de Ciutat Vella, l’Arxiu Fotogràfic de Barcelona i la Direcció de Comunicació de l’Ajuntament de Barcelona.

Les imatges estan organitzades a partir de tres períodes: els anys trenta, dels quaranta als setanta, i fins als noranta:

Barcelona s’internacionalitza (Anys 30)

Gerda Taro. Miliciana al Somorrostro, 1936.

© Gerda Taro/International Center of Photography/Magnum Photos/Contacto

Als anys trenta arriben a Barcelona fotògrafes procedents d’altres països europeus que fugen de l’auge del nazisme. Barcelona és un recer per a les fugitives, perseguides en els seus països d’origen. Alhora, Barcelona les atreu pels canvis polítics que se succeeixen des de la proclamació de la Segona República. Les creadores volen conèixer de primera mà els canvis i els ritmes de la ciutat republicana en tota la seva extensa geografia, que va de mar a muntanya i de riu a riu.

Margaret Michaelis, Dora Maar, i a partir del 1936, Gerda Taro i Kati Horna, que capten una ciutat en guerra. I també Anna Maria Martínez Sagi, que actua com a corresponsal de guerra en el front d’Aragó. Gerda Taro va morir al front, i les altres creadores van abandonar la ciutat, camí d’exilis diversos.

Des del terrat (Dels anys 40 als 70)

En els primers anys del franquisme la vida de les fotògrafes circula pels terrats, convertits en observatoris, centres veïnals i vitals, i també per les cuines transformades, durant unes hores, en laboratoris fotogràfics.

Malgrat ser excloses del món professional, les fotògrafes investiguen i creen els seus propis espais de debat i relació, com ara el grup femení de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya. Carme Garcia, Montserrat Vidal-Barraquer Flaquer, Milagros Caturla, Rosa Szücs i Rosario Martínez Rochina en són algunes de les integrants. A més de la creació d'imatges urbanes, s'autorepresenten de manera diversa, sempre, però, com a fotògrafes.

Per la seva banda, Joana Biarnés és una de les primeres fotògrafes que treballa per a un diari de manera continuada, i fa de frontissa amb la generació posterior.

Carme Garcia Padrosa. Mercat de la Boqueria, 1966.
Arxiu fotogràfic de Barcelona

A peu de carrer (Dels anys 70 als 90)

Barcelona, a principis dels anys setanta, viu en conflicte. Barcelona és una ciutat de “bellesa crispada”, en paraules de Montserrat Roig.

Les fotògrafes de la dècada dels setanta es fan un lloc als mitjans de comunicació i participen en la creació de nous llenguatges, de nous mitjans com ara la revista *Vindicación Feminista*. Capten i narren les tensions urbanes i socials, del Raval a la Perona —una geografia sovint exclosa dels imaginaris urbans— i obren el medi fotogràfic a nous subjectes que fins a aquell moment havien tingut poca o nul·la representació.

Pilar Aymerich Fotografia

Manifestació en protesta contra la violació i mort d'Antonia España © Pilar Aymerich

Colita, Pilar Aymerich, Guillermina Puig, Anna Turbau, Anna Boyé, Marta Povo, Marta Sentís, Pilar Villarrazo i Silvia T. Colmenero construeixen la imatge de la quotidianitat de Barcelona, d'una ciutat que es viu intensament.

Sense gaire interès en la representació urbana dominant que el discurs hegemònic havia posat en circulació, exploren noves maneres de dir la ciutat des del seu trànsit i ús quotidià.

FOTÒGRAFES A L'EXPOSICIÓ

Barcelona s'internacionalitza (anys 30)

Margaret Michaelis
Dora Maar
Gerda Taro
Anna Maria Martínez Sagi
Kati Horna

Des del terrat (dels anys 40 als 70)

Montserrat Vidal-Barraquer Flaquer
Milagros Caturla Soriano
Carme Garcia Padrosa
Rosa Szücs del Olmo
Joana Biarnés
Rosario Martínez Rochina

A peu de carrer (dels anys 70 als 90)

Pilar Aymerich
Anna Turbau
Marta Sentís
Colita
Pilar Villarrazo
Marta Povo
Consuelo Bautista
Guillermina Puig
Silvia T. Colmenero
Anna Boyé

DADES TÈCNIQUES:

Espai de l'exposició: El Born Centre de Cultura i Memòria. Plaça Comercial

Dates: del 6 de març al 6 de juny de 2021

Departaments implicats: Regidoria de Feminismes i LGTBI, Regidoria de Memòria Democràtica, El Born Centre de Cultura i Memòria, Districte de Ciutat Vella, Arxiu Fotogràfic de Barcelona i Direcció de Comunicació de l'Ajuntament de Barcelona.

BIOGRAFIES:

Pilar Aymerich. Barcelona, 1943

Estudia durant cinc anys a l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, dirigida per Ricard Salvat i Maria Aurèlia Campmany. Entra en contacte amb el món intel·lectual de l'època i fa amistat amb Montserrat Roig, amb qui col·laborarà de manera regular en diversos projectes. L'any 1965 marxa a Londres i dos anys després va a París on viu el seu oncle, Xavier Tarragó, que

havia estat fotògraf al Comissariat de Propaganda de la Generalitat republicana i que hi manté una casa de fotografia. Retorna a Barcelona el 1968 i s'hi estableix com a fotògrafa professional. S'especialitza en retrats, reportatges socials i teatre. Col·labora en diversos mitjans de comunicació, com ara *Serra d'Or*, *Destino*, *Triunfo*, *La Calle*, *Vindicación Feminista*, *El País*, *Fotogramas* i *Qué Leer*. Col·labora en el món editorial i també en mitjans audiovisuals. A partir del 1974, treballa per a Televisió Espanyola al programa *Personatges*, amb Montserrat Roig, al qual seguiran *Crear i viure*, *Per molts anys* i *La luna*. Ha publicat *Memòria d'un temps* (2004), *Resistents, la cultura com a defensa* (2008), *Viajeras a La Habana* (2008), *La Nova Cançó, la veu d'un poble* (2010) i *El goig i la revolta* (2012), entre altres treballs. Ha dut a terme nombrosos projectes personals (destaca l'audiovisual *Cementiris d'ultramar*, 2006). Ha exposat a Barcelona (la primera vegada el 1977 a la galeria Eude) i també a l'Havana, Buenos Aires i Santiago de Xile. Ha impulsat la creació de la Unió de Professionals de la Imatge i Fotografia de Catalunya (UPIFC) i ha estat membre del seu consell directiu, així com de la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya, en dos períodes (1997-2001 i 2001-2005). La Generalitat de Catalunya li va concedir la Creu de Sant Jordi el 2005.

Consuelo Bautista. Bogotà, 1957

Llicenciada en Publicitat per la Universitat de Bogotà Jorge Tadeo Lozano. Arriba a Barcelona el 1985 i col·labora a *El Món*. Des del 1988 publica reportatges a *La Vanguardia* en un moment en què el diari canvia de disseny i incorpora el color a les portades. El 1989 se centra en els barris del Raval, la Mina i la Perona. Publica reportatges a *El País* i combina els treballs d'encàrrec als mitjans amb projectes personals. Com que li interessa el tema de la immigració al Raval, hi torna amb *La calle Hospital* en un projecte a cavall del so i la imatge (la instal·lació *La foto parlante*), que mostra a la sala d'exposicions la Capella, al mateix carrer de l'Hospital, dins l'exposició *Quorum*. Els anys 2007-2008 fa un nou projecte fotogràfic sobre el barri del Raval per a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona que inspira l'exposició i el catàleg *Raval. Consuelo Bautista*, i el 2013 presenta *Son Raval* a l'Arts Santa Mònica. Ha fet exposicions individuals a Barcelona, l'Havana, Sabadell, Terrassa i Medellín, i ha participat en algunes de col·lectives. També ha desenvolupat projectes vinculats a la fotografia documental a Cuba, Argentina, Brasil, Mèxic, Colòmbia, Montenegro, Israel, el Marroc, Senegal, els Estats Units i Canadà, i a unes quantes ciutats espanyoles. És una de les fundadores del Centre de Fotografia Documental de Barcelona. Guanya el Premi Arts Plàstiques Ciutat de Barcelona (2007) amb el projecte fotogràfic *A los invisibles*. Ha publicat, entre altres, *Cuba, Cuba i Cuba* (1998), *Muertitos* (2012) i *Raval* (2013).

Joana Biarnés. Terrassa, 1935-2018

És una de les primeres dones que va exercir professionalment la fotografia de premsa durant el franquisme. Comença el 1953 a l'empara del seu pare, fotògraf de premsa, a diaris com *El Mundo Deportivo*, *Club* i *Vida Deportiva*. Va estudiar a l'Escola Oficial de Periodisme de Barcelona, on va obtenir el títol oficial de periodista gràfica el setembre del 1956. Amb el títol a la mà va treballar en diversos projectes cinematogràfics com a encarregada de la foto fixa. A partir del 1963 va treballar per al diari sindical *Pueblo* a Madrid i des dels anys setanta col·labora a *Blanco y Negro* i *ABC*. Poc després, treballarà per a les agències de premsa Heliopress, Contifoto, Cosmopress i Sincro Press International. A partir del 1984 abandona la fotografia professional i es trasllada a Eivissa. Anys després hi va obrir el restaurant Ca Na Joana, que va dirigir fins al 2017. Els darrers anys de la seva vida va viure a Viladecavalls, al Vallès Occidental.

Anna Boyé. Barcelona, 1954

Es va iniciar en la fotografia artística gràcies a la beca Joaquim Muntaner, que li va permetre estudiar amb aquest fotògraf l'any 1977. L'any següent va exposar el seu reportatge *Distrito V*, centrat al barri del Raval, al Centre Internacional de Fotografia Barcelona. S'inicia en la fotografia artística, però aviat opta pel reporterisme perquè és un mitjà que li permet apropar-se a les persones i a les seves diverses realitats. Com a *freelance*, des dels anys vuitanta i durant més de vint anys, va col·laborar de manera regular al *Magazine* de *La Vanguardia*. També ho ha fet a les publicacions *Stern*, *Vsd*, *Courrier Japon* i a l'agència Contact. Entre els seus projectes més personals destaquen *Viaje a través de la espiritualidad de la mujer en el mundo* (1995), *Novícies* (1999), *La mujer y Dios* (2004) i la sèrie *Matriarcats*, que va començar el 2006 i que la va dur per Guinea Bissau, Xina, Mèxic, Sumatra i altres països a la recerca d'aquelles comunitats en què les dones tenen un paper essencial. Ha exposat a l'Ajuntament de Barcelona (2004 i 2006), al Fòrum Universal de les Cultures (2004), al Palau Robert (2007 i 2010) i a la col·lectiva *Centre Internacional de Fotografia Barcelona (1978-1983)* al MACBA (2012).

Milagros Caturla Soriano. Barcelona, 1920 – Sant Cugat del Vallès, 2008

Va obtenir el títol de mestra a l'Escola de Magisteri de Barcelona el 1946, però no va exercir mai la docència. Va treballar a diferents llocs: a la secretaria de la Clínica Mèdica B de l'Hospital Clínic de Barcelona, al Consell Superior d'Investigacions Científiques com a col·laboradora (1947-1956), a la secció d'Hisenda com a preufetaire (1954-1960), al Patronato Provincial de Apuestas Mutuas Deportivo Benéficas (1960-1967) i al Negociat de Personal i Seguretat Social de la Diputació de Barcelona (1967-1985). El 1957 va fer un curs de fotografia a l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya i va muntar el seu propi laboratori a casa seva, al carrer de València, 212. Després, va anar a viure a Ciutat Vella. A partir dels anys seixanta es va presentar a diversos premis de fotografia d'àmbit local i els va guanyar. Un dels primers va ser el Concurso

Fotográfico de la Sección Femenina de la Falange Española y de las JONS (1962), en què va obtenir el primer premi. El seu arxiu es va dispersar. Una part, més d'un centenar de fotografies, es troba als Estats Units des que Tom Sponheim les va comprar al mercat de Sant Antoni. La seva família en conserva una altra part.

Colita, Isabel Steva Hernández. Barcelona, 1940

Estudia a Barcelona i es trasllada a París durant un any. Aprèn l'ofici amb Oriol Maspons i Xavier Miserachs, i es professionalitza en el món de la fotografia amb l'impuls de Paco Rebés, a qui considera el seu mentor. El 1962 treballa a l'arxiu de personatges de la pel·lícula *Los Tarantos* i marxa a Madrid, on es queda dos anys per donar curs a la seva afició al flamenc. Fa fotografies de promoció d'Antonio Gades i La Chunga. Viatja al sud d'Espanya i publica *Luces y sombras del flamenco*, amb text de José Manuel Caballero Bonald (1975). Torna a Barcelona i col·labora a *Fotogramas*, *Tele/Expres*, *Mundo Diario*, *Destino*, *Interviú*, *Cuadernos para el Diálogo*, *La Calle* i *Bocaccio*, entre altres. S'especialitza en el retrat i col·labora amb la discogràfica Edigsa i amb la Nova Cançó fent campanyes de premsa i promoció per a Guillermina Motta, Núria Feliu, Ovidi Montllor, Raimon i Joan Manuel Serrat. Del 1976 al 1978 dirigeix el departament de fotografia de la revista *Vindicación Feminista*. Ha fet més de quaranta exposicions. La primera, dedicada a Carmen Amaya, es va organitzar el 1964 al Col·legi d'Arquitectes. El 1971 en fa una altra a la sala Aixelà, amb una col·lecció de retrats que titula *La Gauche qui rit* i que va ser clausurada per la policia l'endemà de la inauguració. Ha publicat més de trenta llibres, entre els quals destaca *Antifemina* (1977), en col·laboració amb Maria Aurèlia Capmany. Colita ha investigat durant anys les fotògrafes que la van precedir i, amb Mary Nash, va fer l'exposició *Fotògrafes pioneres a Catalunya* (2005). *Colita, perquè sí!* (2014) és el títol de l'exposició monogràfica a cura de Laura Terré que es va poder veure a La Pedrera i en què se'n repassava la trajectòria. Al catàleg, publicat amb el títol *Colita fotografía, Barcelona*, l'autora hi va estampar aquesta dedicatòria: «Este libro y mi vida vienen a ser lo mismo».

Silvia T. Colmenero. Oviedo, 1959

Va estudiar a l'Escola d'Arts i Oficis d'Oviedo. Es va traslladar a Madrid, on va estudiar a Fotocentro del 1977 al 1979, any en què va marxar a viure a Barcelona. Col·labora a les publicacions *Opinió Socialista* i *L'Hora*, vinculades al Partit Socialista de Catalunya. També treballa per a 4-2-4, una publicació esportiva del grup Mundo, i a *Sport*. No li va ser fàcil desplegar la seva activitat de fotoperiodista, ja que la irrupció d'una fotògrafa en el món de l'esport va provocar reaccions masculistes que li van dificultar el seu dia a dia a la feina. Va compartir amb Joana Biarnés la sensació de no ser acceptada en un món tradicionalment masculí. Va fer periodisme d'investigació com a col·laboradora d'*El Noticiero Universal*. Un dels seus reportatges més coneguts tractava el tema de la colza quan encara no se'n parlava amb claredat. Com a *freelance* ha treballat per a *El Periódico* i en revistes com ara *El Far del Llobregat*, entre altres. Des del 1988 ha col·laborat regularment a *El País*, també com a *freelance*, tot i que fins al 2002 no se l'hi van reconèixer plenament les condicions laborals. Una part del seu fons fotogràfic està vinculat al Baix Llobregat, on viu. Actualment combina fotografia, curadoria i promoció d'art.

Carme Garcia Padrosa. Barcelona, 1915-2015

Tot i el seu interès pel món de l'art, Carme Garcia no va poder estudiar a la Llotja perquè es va haver de posar a treballar en un taller d'enquadernació quan només tenia tretze anys. Va fer les seves primeres fotografies als anys trenta amb una càmera Kodak Baby. Les seves són imatges d'un marcat caràcter polític: concentracions a la plaça de Sant Jaume, la manifestació de l'11 de setembre del 1935 i l'escultura del soldat del poble republicà instal·lada a la plaça de Catalunya, que ja havia retratat Kati Horna. Al dors de la imatge, Carme Garcia hi va escriure: «Set mesos de guerra». A principis dels anys cinquanta torna a fer fotografies i algun fotomuntatge. El 1956 va apuntar-se a un curs fotogràfic exclusiu per a dones a l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya i, posteriorment, va ser una de les impulsores del Grup Femení de l'Agrupació, en col·laboració amb altres col·legues del curs. Des dels anys cinquanta i fins pocs anys abans de morir ja no va abandonar l'activitat fotogràfica. Va guanyar molts premis en concursos fotogràfics d'àmbit local i internacional. Algunes de les seves fotografies es van publicar al *Photography Year Book* (1973) i al diari *Pravda* de la Unió Soviètica (29 de setembre del 1980). També va fer exposicions individuals a Sitges (febrer del 1967) i altres de col·lectives al Palau de la Virreina de Barcelona i a Badalona. Va donar la seva obra a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona (més de vuit mil imatges). Més de quatre-cents positius es conserven a l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya.

Kati Horna. Budapest, 1912 – Ciudad de México, 2000

Nascuda Kati Deutsch, quan tenia dinou anys es va traslladar a Berlín per estudiar fotografia i allà es va relacionar amb el grup de Bertolt Brecht. La seva formació artística es forja amb les idees de la fotografia moderna i treballa per a l'agència Dephot (Deutscher Photodienst). Amb l'esclat del nazisme torna a Budapest i estudia amb József Pécsi. El 1933 emigra a París i treballa per a l'agència francesa Agence Photo. El gener del 1937 ja és a Barcelona. El juny del mateix any va fer un reportatge sobre la vida quotidiana al front d'Aragó i la cnt la va convidar a col·laborar en la revista anarquista *Umbral*. Establerta a València, el mateix 1937 viatja a Terol, Vélez-Málaga i Almeria i el 1938, novament a Barcelona. Redactora a la revista *Umbral*, també va publicar a *Mujeres Libres*, *Libre-Studio*, *Tierra y Libertad* i *Tiempos Nuevos*. Al final de la guerra fugí

amb el seu marit, José Horna. A ell el tanquen en diversos camps de refugiats, però aconsegueix rescatar-lo. Emigren tots dos a Mèxic, on retroben el seu amic Chiki Weisz, parella de la pintora Leonora Carrington. Amb ella i Remedios Varo, pintora nascuda a Anglès, duen a terme alguns projectes conjunts. Durant seixanta anys va continuar fent fotografies que es van publicar a diverses revistes. També va desenvolupar una extensa carrera com a docent a l'Escuela Nacional de Bellas Artes de la Universidad Nacional Autónoma de Mèxic (del 1973 al 1999), i a la Universidad Iberoamericana. Una bona part de la sèrie fotogràfica que va fer durant la Guerra Civil es va quedar a Espanya, on probablement es va dispersar o va ser destruïda. Amb tot, segons declaracions de l'autora, va portar a l'exili una petita caixa de llauna amb una selecció de negatius. Durant els quaranta anys següents no va voler fer ús del material amb la convicció que s'havia de retornar. El 12 de maig del 1983 la fotògrafa, que en aquell moment residia a Mèxic, va oferir a l'Estat espanyol la sèrie fotogràfica sobre la Guerra Civil.

Dora Maar. Tours, 1907 – París, 1997

Henriette Théodora Markovitch va passar la infantesa a l'Argentina. Es va associar amb Pierre Kefer entre el 1930 i el 1934 i va muntar un estudi amb Brassai. Li apassionaven les innovacions tècniques i va experimentar amb el fotomuntatge i les deformacions. Va transitar entre les fotografies avantguardistes de moda i la vida al carrer, especialment als espais urbans marginals. Es va vincular a l'avantguarda i als ambients surrealistes de París i el 1933 va viatjar a Barcelona, on es va instal·lar a l'hotel Oriente. Tenia interès per l'obra de Gaudí i va fotografiar el Park Güell i la Sagrada Família. També va fer fotografies del mercat de la Boqueria i el Somorrostro, i de Terrassa i Tossa de Mar. Les imatges que va captar d'aquesta última població van ser publicades a la revista *Beaux Arts* de Barcelona l'octubre del 1933. Alguns dels nens que va retratar en les seves passejades per Barcelona van aparèixer també a diversos fotomuntatges de *Le simulateur*, obra de 1935. A París va conèixer Pablo Picasso i va ajudar-lo en el registre fotogràfic del procés creatiu del *Guernica* entre l'11 de maig i el 4 de juny del 1937. El 1939 exposa *Les Photographies de Dora Maar* a París i, a partir d'aquell moment, també participa en exposicions col·lectives i monogràfiques tant de pintura com de fotografia.

Rosario Martínez Rochina. Bugarra, 1927

Fotògrafa, crítica professional i curadora d'exposicions. Valenciana d'origen, es va traslladar a Barcelona quan tenia disset anys. Va estudiar taquígrafia, mecanografia i comptabilitat a l'Acadèmia Cots. Durant molts anys va ser responsable de la comptabilitat de l'empresa Montplet. Va ingressar a l'Agrupació fotogràfica de Catalunya el 1968 i va entrar en contacte amb el grup de dones. Va participar en diversos certàmens nacionals i internacionals i va guanyar alguns premis. Del 1969 al 1971 va fer una sèrie d'entrevistes que va publicar al butlletí de l'Agrupació. A partir del 1970 i fins que el diari tanca, vint anys després, col·labora com a crítica fotogràfica a les *Páginas Fotográficas* d'*El Noticiero Universal*. Des del 1973 assessora l'empresa Negra Industrial. També organitza i coordina els premis Negtor. A més, fa de jurat i crítica a diversos concursos nacionals i internacionals. Des del 1984 col·labora de manera assídua a la revista *Diorama* de Madrid, en la qual escriu sobre l'actualitat fotogràfica a Catalunya, sobre imatge i sobre les noves aportacions al mitjà. També publica a *Imagen y Sonido* i *Arte Fotográfico*. Ha treballat en la recuperació i catalogació de l'obra del fotògraf Eugeni Forcano i ha estat curadora de diverses exposicions. El seu arxiu es conserva a l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona.

Anna Maria Martínez Sagi. Barcelona, 1907 – Santpedor, 2000

Periodista, poeta i atleta (va ser campiona d'Espanya de javelina el 1931), va ser una de les pioneres de l'esport femení i del fotoperiodisme. També va participar en la fundació del Club Femení i d'Esports de Barcelona el 1928. Va col·laborar en les publicacions gràfiques més populars de l'època, *Las Noticias*, *Crónica* i *Estampa*, a banda de fer de redactora per al setmanari *La Rambla*. El 30 de desembre del 1932 va guanyar les oposicions a *escribiente-mecanógrafa* i això li va permetre incorporar-se a la secretaria d'Antoni Vilalta, conseller regidor de l'Ajuntament de Barcelona, el 10 de gener del 1933. Més endavant va passar al Museu d'Arts Decoratives, al Palau de Pedralbes, on va catalogar part del fons, i després, a la *Gaceta Municipal*. Va treballar al servei de premsa de l'Ajuntament de Barcelona, que la va autoritzar a allistar-se a la columna de milícies antifeixistes que es dirigia a Saragossa. A principis del mes d'agost de 1936 va enviar les primeres cròniques periodístiques acompanyades de fotografies que es van publicar a *El Día Gráfico*, *La Noche* i *La Rambla*. A més, també va fer de corresponsal per als diaris *Daily Mail*, de la Gran Bretanya, i *El Tiempo*, de Colòmbia. Es va exiliar a París, on va tenir una filla que va morir quan tenia vuit anys. Als anys cinquanta va marxar als Estats Units i va treballar a la Universitat d'Illinois com a professora de francès i espanyol. Va tornar a Espanya després de la mort de Franco i es va instal·lar a Mojà. De moment no ha estat possible localitzar-ne l'arxiu fotogràfic.

Margaret Michaelis. Dzieditz, 1902 – Melbourne, 1985

Nascuda Margarethe Gross, es va formar a Viena i Berlín. Durant els anys vint va treballar a diversos estudis fotogràfics. El 1933 fugí de Berlín arran de l'ascens al poder de Hitler. Jueva i anarcosindicalista, va decidir instal·lar-se a Barcelona, on munta el seu estudi, Foto-Studio, al número 36 del carrer del Rosselló, en un modern bloc d'apartaments dissenyat per Sert. Després, amb el nom de Foto-Elis, es trasllada a l'avinguda de la República Argentina número 218. Margaret

Michaelis, a més de reportatge social, va fer fotografia arquitectònica. Coneix alguns membres del GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània) amb els quals establirà una estreta relació. Va participar en l'exposició *La Nova Barcelona*, organitzada pel gatcpac a la plaça de Catalunya l'any 1934 i també va ser col·laboradora assídua de la revista *AC. Documentos de Actividad Contemporánea*, una publicació del GATEPAC. Durant la Guerra Civil va ser fotògrafa col·laboradora del Comissariat de Propaganda de la Generalitat de Catalunya. Va publicar a *Nova Ibèria*, la revista mensual il·lustrada del Comissariat, i al *Butlletí de Sanitat i Assistència Social*. L'any 1937 abandona Barcelona i, després d'un període per diverses ciutats europees, s'instal·la definitivament a Austràlia, on continua la seva activitat fins a la dècada dels cinquanta, quan ha de deixar la fotografia a causa dels seus problemes de visió.

Marta Povo. Barcelona, 1951

Va estudiar Història i Antropologia a la Universitat de Barcelona. Povo es va dedicar a la fotografia professional i es va especialitzar en arquitectura i paisatge. Durant els anys vuitanta va exposar de manera intensiva a diverses galeries de Gavà, Guadalajara, Sevilla, Sant Boi, i a la galeria Fotomania de Barcelona. Ha combinat el reportatge fotogràfic amb sèries més personals. El 1980 va fer un reportatge al Centre de Marginats del carrer de Wellington de Barcelona format per 47 retrats i escenes. Una altra de les seves sèries més reconegudes és la que va dedicar als oficis artesans de la ciutat de Barcelona (1984). Alguns dels seus reportatges s'han publicat a *Arquitectura balneària a Catalunya* (1986), *Cases senyoriales de Catalunya* (1990), *La Ciutat de la Sal* (1990) i *Jardins de Catalunya* (1991). Les seves fotografies s'han exposat a diverses poblacions catalanes i també a The Photographers' Gallery, a Londres (1987). Durant els anys noranta va fer mostres a Nova York, Ginebra i París. En total, ha participat en més d'un centenar d'exposicions.

Guillermina Puig. Sedó, 1952

A principis dels anys setanta s'interessa per la fotografia i el fotoperiodisme. Treballa a la banca i estudia dues carreres alhora: Matemàtiques a la Universitat de Barcelona i Fotografia a l'Escola de Mitjans Audiovisuals de Barcelona (EMAV). El 1978 decideix dedicar-se plenament al fotoperiodisme. L'incendi a la sala de festes Scala, un diumenge de gener del 1978, li obre les portes d'Edicions 62, que n'inclou unes imatges a *L'Anuari Catalunya dia a dia*. A partir d'aquest moment comença a retratar els fets més destacables de Barcelona i Catalunya. Treballa per encàrrec a les revistes *L'Avenç* i *Saber*, i al diari *Catalunya Express*. L'any 1981 un treball fotogràfic que du a terme a la presó Model de Barcelona es publica a *La Vanguardia*. Arran de la seva feina a l'anuari d'Edicions 62, entrevista el director de *La Vanguardia* que li suggereix que li faci una proposta de temes per a alguns espais en blanc del diari. Així comença a col·laborar-hi i el 1984 s'integra a la plantilla. El 1989 la nomenen cap de la secció de fotografia i des del 2000 n'és la redactora en cap. El 2009 el diari remodela la redacció i la fan fora, juntament amb altres companys de la secció de fotografia. Ha realitzat unes quantes exposicions individuals i ha participat en altres de col·lectives.

Marta Sentís. Barcelona, 1949

Es va formar a París, Barcelona, Oxford i Florència, i a principis dels setanta s'instal·la a Nova York. Durant la segona part d'aquesta dècada, tot i que continua viatjant, fa diverses sèries sobre Barcelona. El 1978 realitza una sèrie fotogràfica publicada a *Papel especial*, número 0. El 1979 exposa a la galeria Nikon de Barcelona i aquell mateix any *Visió Urbana* es mostra a la galeria Saloncito Dos i Una. Ha treballat en foto fixa per a cine i televisió, com a fotògrafa itinerant a diferents agències de les Nacions Unides i com a *freelance* per a l'agència novaïorquesa Photo Researchers i la barcelonina AGE. Tot i la diversitat de treballs relacionats amb la fotografia que ha fet, Marta Sentís es considera una reportera i el que més li interessa és publicar reportatges gràfics, preferiblement en color (segons declarava el 26 de setembre del 1988 amb motiu de l'exposició de trenta de les seves fotografies al Center for Creative Photography de la Universitat d'Arizona). Ha exposat a la Fundació Joan Miró (1983), al Museo Reina Sofía (1991), al Center for Creative Photography de la Universitat d'Arizona (1992) i a la Foto Biennale Enschede d'Holanda (1992). Ha publicat, entre altres, *Habitacions i migracions* (1993), catàleg de l'exposició del mateix títol, i el seu treball ha estat l'objecte del llibre de Román Gubern *Marta Sentís: la mirada global* (2002).

Rosa Szűcs del Olmo. Barcelona, 1911-1984

Es va formar amb els cursos organitzats per l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya i l'any 1959 es va integrar al Grup Femení de l'entitat. Va obtenir el premi extraordinari de fotografia en blanc i negre del VIII Concurso Nacional Femenino de Fotografía (1972). També va rebre un accésit al Luis Navarro i alguns premis Mare Nostrum, convocats per TVE Miramar. Va fer de monitora de laboratori a la mateixa Agrupació Fotogràfica de Catalunya. Rosa Szűcs va exercir el magisteri i va transmetre la tècnica i passió per la fotografia a unes quantes generacions de dones més joves. La també fotògrafa i crítica de fotografia Roser Martínez Rochina, en una entrevista publicada al butlletí de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya l'abril del 1970, la descriu com una dona de vitalitat desbordant: «Veure-la actuar amb la càmera fotogràfica

és tota una joia. Amb una inquietud i una agilitat mental i física que ja voldrien moltes noies de quinze anys; va d'un costat a l'altre descobrint coses noves, desapareixent...». Szűcs era molt conscient de les condicions precàries en què moltes dones produïen les seves obres i la seva fotografia d'una dona amb la càmera en una mà i una criatura de bolquers a l'altra s'ha convertit en tot un manifest, no exempt d'ironia. Algunes de les seves obres es conserven en dipòsit a l'Agrupació fotogràfica de Catalunya al Museu Nacional d'Art de Catalunya.

Gerda Taro. Stuttgart, 1910 – El Escorial, 1937

Gerda Pohorylle era filla d'una família jueva d'origen polonès i es va educar a Leipzig. A causa de la seva oposició al nazisme s'exilia a París on fa diverses feines, com ara de cambriera i mecanògrafa, i mentre treballa de secretària a l'agència Alliance-Photo descobreix el seu interès per la fotografia. A la capital francesa també coneix Endre Ernő Friedmann, un altre exiliat d'origen hongarès, gràcies al qual aprofundeix en el coneixement de la tècnica fotogràfica. Van treballar plegats i van mantenir una relació amorosa. Va ser Gerda qui va tenir la idea de signar les seves obres de manera conjunta sota la identitat inventada de Robert Capa per evitar fer públics els seus cognoms jueus. El mes d'agost del 1936 arriben a Barcelona per cobrir el conflicte per a la revista *Vu*. Un dels reportatges més emblemàtics de Gerda Taro és el que va fer a diverses milicianes mentre feien pràctiques de tir amb revòlver a la platja de Barcelona. La seva implicació amb la República es fa cada vegada més estreta. Aviat signa les seves fotografies com a Taro Photo i aquestes apareixen publicades a *Ce soir* i *Vu*. Taro va anar al front i va fer-hi un reportatge de la batalla de Brunete que es va publicar a *Regards* pocs dies abans que morís en una accidentada retirada provocada pel contraatac de les tropes franquistes el 26 de juliol del 1937. Durant molt de temps les seves fotografies es van atribuir a Friedmann, que va continuar utilitzant el nom de Robert Capa. Amb els anys s'ha anat descobrint l'autèntica autoria de Gerda Taro. El fons de la seva obra es troba actualment a l'International Center of Photography de Nova York.

Anna Turbau. Barcelona, 1949

Estudia Disseny Gràfic a l'Escola Massana i a Elisava. El seu primer reportatge fotogràfic es va centrar al barri del Raval el 1971. El 1975 realitza l'exposició *Fotografías de jazz* a la sala Aixelà de Barcelona. Aquesta recull diversos moments de les sessions del 9è Festival de Jazz de Barcelona i Turbau publica el catàleg *Jazz para cinco instrumentos* amb el promotor i crític Alfredo Papo. Aquell mateix any viatja a Galícia i fa un reportatge sobre un conjunt de cases per a gitanos dissenyades per César Portela a O Vao (Pontevedra). Comença a publicar a *Interviú*, el setmanari d'actualitat creat el 1976, i des del 1978, també a *El Periódico*. Amb aquesta publicació va col·laborar poc temps, ja que l'empresa va optar per contractar un altre fotògraf. Durant tres anys (del 1976 al 1979) va ser corresponental gràfica a Santiago de Compostel·la d'*Interviú* i de *Primera Plana*, que s'editaven a Barcelona. Però va haver de marxar d'incògnit de Galícia a causa de la pressió policial. Quan va tornar a Barcelona va començar a col·laborar en la revista *Actual*. Ha publicat, entre altres, *Linguas mortas: serial radiofónico* (1989) amb la periodista i escriptora Margarita Ledo Andión. Part del treball fotogràfic d'aquells anys ha estat recollit a l'exposició *Tan lejos, tan cerca* de la Fundació Foto Colectania (2014-2015) i al llibre *Anna Turbau (Galicia 1975-1979)*, publicat l'any 2017 i que conté una selecció de les seves fotografies.

Montserrat Vidal-Barraquer Flaquer. Barcelona, 1902-1992

Quan tenia deu anys li van regalar la primera càmera fotogràfica. Des d'aquell moment, i fins als noranta anys, ja no va deixar de fer fotografies. A mitjan anys cinquanta es va fer sòcia de l'Agrupació fotogràfica de Catalunya i va formar part del seu grup femení. Va mantenir molta relació amb Carme Garcia, una altra de les impulsores del grup, i en moltes ocasions van fer plegades els reportatges fotogràfics de la ciutat. Treballava en blanc i negre i tenia un gran domini de la llum. Hi jugava constantment. Durant els anys setanta va fer provatures amb la fotografia en color, però no la van satisfer i ben aviat la va abandonar. Passava els estius a Cambrils, a la casa familiar —el bisbe Vidal i Barraquer n'era l'oncle— i, per això, una part important del seu fons el constitueixen els paisatges i les activitats de la gent del poble i rodalia. També va formar part del grup fundador de l'Agrupació fotogràfica de Cambrils. La seva tasca va ser reconeguda a l'anuari britànic *Photography Year Book* (1975-1976). El seu fons fotogràfic es conserva a l'Arxiu Nacional de Catalunya i aplega més de vint mil imatges que ella mateixa va ordenar i classificar abans de morir.

Pilar Villarrazo. Bilbao, 1946

Neix a Bilbao el febrer del 1946 i anys després es trasllada a Barcelona, ciutat on viu actualment. Del 1966 al 1971 va estudiar Disseny i Fotografia a Elisava. Vinculada al moviment feminista, les seves fotografies van aparèixer en llibres feministes editats a Barcelona, com ara *La mujer en España*, que va fer en col·laboració amb Mireia Bofill, Maria Luisa Fabra, Ana Sallés i Elisa Vallés, i que va publicar Ediciones de Cultura Popular el 1967. Fotògrafa d'arquitectura i urbanisme, la seva obra està molt vinculada a la revista *Cuadernos de arquitectura* en què a partir del 1971 va publicar de manera regular extensos reportatges centrats en l'ús col·lectiu dels espais urbans. Va participar en el llibre *Reflexiones ante el neocapitalismo* (1968), en col·laboració amb Àngel Abad, Jordi Borja i Manuel Vázquez Montalbán, entre altres.

També va col·laborar en el monogràfic *La gran Barcelona* que es va publicar a la revista *CAU: construcció, arquitectura, urbanismo* el 1971. Compagina la fotografia amb el disseny gràfic. Va realitzar campanyes gràfiques tant per a institucions públiques com per a entitats socials, entre les quals podem trobar "Llibertat, Amnistia, Estatut d'Autonomia" (1976). Una part de la seva obra fotogràfica es troba a l'Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona conserva alguna de les seves composicions de disseny.

Isabel Segura. Comissària de l'exposició, autora i editora del llibre

És historiadora i ha publicat *Barcelona, ciutat de llibres*, 2016; *Barcelona-Chicago-Nova York*, 2013; *La modernitat a la Barcelona dels cinquanta. Arquitectura industrial*, 2010; *Viajeras a La Habana*, amb la fotògrafa Pilar Aymerich, 2008; *Guia de dones de Barcelona*, 1995; *Barcelona Feminista 1975-1988*, 2019, entre d'altres.

Ha estat curadora d'exposicions *Carme Garcia, des del terrat*, 2018, *La lluita per l'oportunitat de viure*, 2010; *D'institut a centre de cultura de dones. Centenari de l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la dona*, 2010; *Maria Mercè Marçal: El cos, creació i representació*, 2008.

Per a més informació:

URL: barcelona.cat/expofotografes

Premsa de l'Ajuntament de Barcelona:

Sara Carballar Diaz / Tel. 678 446 323 / premsa@bcn.cat

Premsa Exposició:

Laura Santaflorientina / Tel. 699061244 /: laurasantaflorentina@gmail.com